

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали
V міжвідомчого науково-практичного
круглого столу
(Київ, 20 квітня 2023 року)

Київ
2023

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали
V міжвідомчого науково-практичного
круглого столу
(Київ, 20 квітня 2023 року)

Київ
2023

УДК 159.9:351.741:355.5 «364»
А437

Редакційна колегія:

Черней В. В., ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Гусарев С. Д., перший проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С. С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мотлях О. І., завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кудерміна О. І., завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор;

Андросюк В. Г., провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, професор;

Корольчук В. В., начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Галустьян О. А., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 22 березня 2023 року (протокол № 7)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їх якість несуть автори

А437 **Актуальні** питання психологічного забезпечення службової діяльності структурних підрозділів МВС України в умовах воєнного стану [Текст]: матеріали V міжвідомчого наук.-практ. круглого столу (Київ, 20 квіт. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. – 200 с.

УДК 159.9:351.741:355.5 «364»

© Національна академія внутрішніх справ, 2023

Іванова Олена Вячеславівна, Бурденюк Віталій Валерійович ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	74
Кардінал Ірина Михайлівна АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПІДРОЗДІЛИ «ГВАРДІЯ НАСТУПУ» НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	78
Коваль Ігор Святославович ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	83
Корольчук Віктор Володимирович ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА І ВІКТИМОГЕННІ ФАКТОРИ, ХАРАКТЕРИСТИКА І ПОВЕДІНКА ПОТЕРПІЛИХ ВНАСЛІДОК СТАТЕВОГО ЗЛОЧИНУ	85
Краснокутський Микола Іванович ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВІДНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ	89
Куценко Дмитро Володимирович ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПОЛІГРАФОЛОГА ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДНИХ УМОВАХ	92
Мацегора Яніна Володимирівна, Колесніченко Олександр Сергійович, Леценко Сергій Васильович ОБРАЗ ЕФЕКТИВНОГО МОЛОДШОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	96
Мотлях Олександр Іванович ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ НА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ	101
Охріменко Іван Миколайович ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ НА СТАН ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАВООХОРОНЦІВ	103

Краснокутський Микола Іванович,
науковий співробітник навчально-наукової
лабораторії екстремальної та кризової
психології науково-дослідного центру,
Національний університет цивільного захисту України,
кандидат психологічних наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4422-1505>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВІДНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ

На сьогоднішній день проблемами психологічного стану відновлення здоров'я, які є дуже актуальними, займаються у багатьох країнах світу. Так у країнах НАТО військовим надається професійна психологічна допомога, яка спрямована на своєчасне виявлення психологічних відхилень, що сприятиме скорішому полегшенню самопочуття та більш швидкому поверненню до нормального способу життя. [7. с.132].

Такі групи, психологічної допомоги військовим, зазвичай складаються з психологів, психіатрів, медсестер, соціальних працівників та капеланів.

Виходячи зі сказаного, у ході нашого дослідження до невіршених проблем належать соціально-психологічні технології відновлення психологічного здоров'я людей, які брали участь у бойових діях, мають травматичний досвід, втратили почуття безпеки внаслідок вимушеного переселення з окупованих територій (ВПО) та населення, яке перебувало в зоні бойових дій.

Проведений аналіз сучасних бойових дій в Україні та врахування виникаючих психологічних факторів, які сьогодні є найбільш актуальними в нашій держав, безперечно сприятиме не лише подоланню посттравматичних стресових станів, а й покращенню якості життя суспільства.

Метою дослідження є розробка комплексного підходу до збереження та відновлення психологічного здоров'я особи, яка постраждала внаслідок тривалих бойових дій (військовослужбовці, ВПО та населення, яке перебувало в зоні бойових дій).

Велику увагу за останні роки, приділяють у своїх наукових дослідженнях вітчизняні та закордонні психологи, які працюють у сфері особистого здоров'я: М.С. Дворник, Ю.Д. Гундертайло, В. Климчук, К.В. Мирончак, М. О. Чернявська, D. Jodelet, D.M. Crone, M. Sarkar, які у своїх працях особливу увагу приділяють формам

організації соціального супроводу постраждалої людини, методам роботи з ПТСР. Також на нашу думку осередком відновлення особистості на індивідуально-психологічному рівні є можливості підвищення емоційної стійкості як здатності контролювати власні емоційні стани в ситуаціях взаємодії.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розробити теоретико-методологічні основи технологій відновлення психологічного здоров'я особистості;

- дослідити технології соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців, ВПО та населення, яке перебувало в зоні бойових дій;

- визначити методи мобілізації особистісних ресурсів, що забезпечують ефективність соціально-психологічної реабілітації.

В рамках дослідження використовувалися такі методи: метод феноменологічного аналізу особистості та втручання в групове консультування, методи опитування, процедур нарративного аналізу.

У ході дослідження встановлено, що наслідки тривалої військової травми необхідно аналізувати в повному діапазоні від негативних (ПТСР, зниження рівня психологічного здоров'я конкретної особи) до позитивних (посттравматичне зростання, активізація життєтворчості). Негативні наслідки проявляються на соціально-психологічному рівні як зниження схильності до співпраці, здатності до співпереживання, падіння довіри до світу; на ціннісно-смысловому рівні як втрата здатності знаходити нові життєві перспективи, погіршення осмислення пережитого, зниження здатності отримувати задоволення від повсякденного життя; на індивідуально-психологічному рівні як переживання розщеплення, порушення цілісності, деструктивні зміни ідентичності, зниження потреби в самореалізації, зниження рівноваженості, адаптивності. Експериментально встановлено, що емоційна стійкість визначається досвідом, який включає стрижневі уявлення і поверхневі, первинні уявлення. Отже, підвищення емоційної стійкості залежить: від балансу досвіду і поверхневих уявлень, діапазону стратегій виходу із ситуацій [3.с.132, 6.с.138].

Відповідно, основною умовою збереження психологічного здоров'я є готовність особистості творчо будувати власне життя. Засобом відновлення психологічного здоров'я є соціально-психологічна реабілітація як комплексний процес поживлення життя та підвищення суб'єктивного благополуччя. Здатність особистості керувати власним життям передбачає відновлення готовності до

самоперетворення та реалізації оновлених проєктів майбутнього в сімейній, особистісній та професійній сферах.

Реабілітація передбачає варіативність втручань з урахуванням історії життя індивіда, його можливостей і характеру травми, можливість відновлення частково втрачених функцій, профілактику ускладнень.

Висновки. Проведений аналіз та зроблені наукові дослідження довели, що основним компонентом зниження рівня психологічного здоров'я військовослужбовців, ВПО та населення, яке перебувало в зоні бойових дій є гострі переживання втрат, стан відчуженості до суспільства та праці. Відповідно що більш ефективними є технології відновлення самоефективності особистості, яка переживає втрату та життєвої неперервності. А також її конструктивного діалогу зі світом, собою та сенсом життя.

Встановлено, що відновлення психологічного здоров'я особистості передбачає залучення таких ресурсних режимів:

- базового (підвищення життєвого тону особистості);
- інструментального (використання мобільних додатків, які частково замінюють психологічну підтримку);
- буферного (відтворювальна дія, що сприяє відновленню особистості).

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробці методів і стратегій соціально-психологічного супроводу відповідно до умов і характеру травматизації військовослужбовців, ВПО та населення, яке перебувало в зоні бойових дій

Список використаних джерел

1. Гундєртайло Ю. Д. Арт-терапевтичні технології надання психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам // Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах переживання наслідків травматизму. – адаптаційні можливості особистості в умовах переживання наслідків травматичних подій : Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. – с. 61–69.

2. Дворник М. С. Використання мобільних додатків як соціально-психологічна стратегія реабілітації // Психологічні науки: проблеми і здобутки : зб. наук. Статей [Психологічні науки: проблеми та досягнення] / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т соц. та політичної психології К. : КиМУ Випуск 10, 2017. – с. 53–67.

3. Климчук В. Інститут психічного здоров'я УКУ: Локальні дії для глобального впливу // Журнал Української Лікарської Асоціації Північної Америки. том. 55, № 1 (159), 2018. – с. 33–37.

4. Ларіна Т., Сидоренко Ж. Дослідження ресурсів життєздатності особистості на прикладі євромайдану 2013-2014 років в Україні // Наука і освіта № 1, 2018. – с. 139–148.

5. Лазоренко Б., Кальницька К. Досвід роботи школи психосоціальної допомоги: реадптація українських ветеранів та їх дружин // Психологічні науки: проблеми і здобутки; вип. (1). К. : КиМУ, 2018. – с. 65-69.

6. Малхазов О. Р. Технології емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки травматичних подій // Психологічні науки: проблеми і здобутки. Психологічні науки: проблеми і досягнення]: зб. наук. вул. Київського міжнар. ун-ту у Ін-ту соц. та політ. психології НАПН України К.: КиМУ, Вип. 11, 2018. 2018. – с. 132-147.

7. Crone D.M., Sarkar M., Mental Health first aid for the UK Armed Forces // Health Promotion International / Oxford University Press, 2019. – с. 132-139.

УДК 159.91

Куценко Дмитро Володимирович,
провідний науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення
та психофізіологічних досліджень
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4109-1482>

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПОЛІГРАФОЛОГА ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДНИХ УМОВАХ

У нинішніх реаліях непростого нашого сьогодення однією із складових забезпечення діяльності багатьох структурних підрозділів МВС України стала поліграфологічна діяльність. Робота поліграфологів дозволяє вирішувати різноманітні завдання, у першу чергу у сфері кадрового забезпечення та різного роду розслідувань.

Якщо діяльність більшості підрозділів МВС України є “командною”, то робота поліграфологів здебільшого індивідуальна, у зв’язку із чим її ефективність та якість отриманих результатів у кожному випадку залежать від конкретної людини, тобто окремого спеціаліста і його особистісних якостей.

Слід зазначити, що робота поліграфолога постійно супроводжується певним набором стресових факторів, які так або інакше пов’язані із проведенням поліграфологічних досліджень, до яких можуть бути віднесені:

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали
V міжвідомчого науково-практичного
круглого столу
(Київ, 20 квітня 2023 року)

Відповідальні упорядники:
КОРОЛЬЧУК В. В. ГАЛУСТЯН О. А.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої
продукції Дк № 4155 від 13.09.2011.
Підписано до друку 24.05.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 23,0. Ум. друк. арк. 21,39
Тираж 50 прим.
